

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus
Tractatus de Prædestinatione, de Trinitate, de Angelis, & de homine

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

§. II. Sententia Durandi rejicitur,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77146](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77146)

Unde Concilium Rhemense con- A
distingui. Unde Concilium Rhemense con-
stituta Gilbertum definiens, sic ait art. 3. *Credimus
omnes omnia res, sive relationes, sive proprietates, sive
singularitates, sive unitates dicantur, adesse Deo, qua
sunt ab aeterno, & non sint Deus. Cui sententia Episco-
porum (inquit D. Bernardus serm. 80. in Cantica
ca) Gilbertus humiliter acquiescens, tam haec, quam
caetera digna reprehensione inventa, proprio ore dam-
navit.*

Praecipuum autem fundamentum quo duce-
batur Gilbertus, ad ponendam distinctionem
realem entitativam inter relationes & essentiam,
erat (utrefert Otto Frisingensis, de rebus
gehis Frederici Imperatoris libro 1. cap. 56.) Ne B
gelis Frederici Imperatoris libro 1. cap. 56.) Ne
militet juxta Arrium, sicut personarum, etiam plu-
ralitatem admittet essentiarum; vel secundum Sa-
bellium, ad essentia singularitatem, etiam Christiana
fidei religio pluralitatem perstringeret Personarum:
ut Theodoretus contra Sabellium utens autoritate:
*Quia cum naturam & personam idem esse intelligit, in
personam Arrii incidit, aut in confusionem Sabellii.
Sicut Hilarius: Non est idem natura quod res natura.*

Verum hoc fundamentum ruinotum est: Nam
ut docet D. Thomas hic art. 3. ad 1. & infra
quest. 90. art. 1. possunt aliqua esse idem uni ter-
nae, & tamen illo non multiplicato, plurificari,
propter oppositos respectus quos in suis prop-
riis rationibus important: ut patet in motu,
quo non multiplicato, plura sunt actio & pas-
sio, quae cum illo identificantur. Et si proprie-
tates entis oppositione relativam inter se gaude-
rent, sicut divinae personae, possent multiplicari
realiter, ratione entis, in eis transcendentaliter
inclusa, manente immultiplicata. Unde
licet admittatur identitas realis inter relationes
divinas & essentiam, non opus est propterea
cum Arrio dividere essentiam, vel cum Sabel-
lio in singularitatem redigere personas. Ut et-
iam eleganter ait Tertullianus contra Praxean
cap. 8. *Trinitas per confertos & connexos gradus a
patre decurrens, & Monarchia nihil obstruit, &
divinitas intactum protegit.* Et D. Bernardus 5.
de considerat. cap. 8. *Non abducimur ab hac unitatis
professione, assertionem trinum: cum in hac Trinitate non
multiplicamus multiplicatam, sicut nec solitudinem in-
naturae. Quamobrem cum dico unum, non me turbat
Trinitatis numerus, qui essentiam non multiplicat, non
trinitas, nec pariter. Rursum cum dico tria, non me ar-
guit unitatis unitas, quae illa quaecumque tria, seu illos
tres, nec in confusionem cogit, nec in singularitatem re-
vertit.* U. de verba Theodoretus, quae Gilbertus
in favorem suae sententiae allegabat, intelli-
genda sunt de identitate tam secundum ratio-
nem, quam secundum rem, sive substantiam
tam virtuali, quam formali. Si enim natura &
personae in Deo, ita essent unum, ut pluribus non
aequivalent, & virtuali non gauderent distin-
ctione, non possent, indivisa manente essentia,
multiplicari personae; nec communicari essen-
tia, in communicabili manente relatione. Sed de
hoc infra reddet sermo, cum fundamenta Du-
randi & Scoti convellemus. In eodem sensu ait
Hilarius, *non esse idem naturam, quod res natura:*
quae scilicet differunt virtualiter, & quoad mo-
dum significandi. Quo pacto D. Thomas quest.
3. de Potentia art. 2. ad 14 similia verba Augusti-
ni, infra referenda, exponit.

Hisigitur a suppositis: quod in dubium ver-
tendum est, an licet relatio & essentia divina non
distinguantur realiter entitativam tanquam dua-
tes, distinguantur tamen aliquam distinctione a-
Tom. II.

A ctuali ante operationem intellectus. In quo tres
reperio Theologorum sententias.

Prima est Durandi in 1. dist. 33. quest. 1. asse-
rentis relationes divinas distingui ab essentia,
distinctione modali, hoc est, non tanquam rem
& rem, sed ut rem & modum.

Secunda est Scoti in 1. dist. 2. quest. 7. & dist. 8.
quest. 4. & pluribus aliis in locis, in quibus inter
relationes & essentiam ponit distinctionem
quandam, quam vocat formalem, aut ex natura
rei, & quam dicit *precedere intellectum omni modo:*
de qua distinctione plura diximus in Tractatu
de Attributis.

Tertia & vera sententia defendit, essentiam
& relationes nullo genere actualis distinctionis
ante operationem intellectus gaudere, sed reali-
ter formaliter identificari cum illis, & solum
virtualiter & ratione ratiocinata ab illis distin-
gui. Hanc tenent omnes Thomistae, imò & om-
nes ferè Theologi, exceptis Scoti Discipulis,
qui subtilis Magistri vestigiis inhaerentes, distin-
ctionem formalem actualem, & praecedentem
omnem mentis operationem, inter divinam es-
sentiam & relationes ac attributa defendunt.

§. II.

Sententia Durandi rejicitur.

Dico primò: Inter relationes & essentiam
non datur distinctio realis modalis.

Probatur primò. Quia non minus ex sententia
Durandi sequitur personam divinam esse reali-
ter compositam, quam ex sententia Gilberti,
supra impugnata. Sicut enim si esset distinctio
entitativa inter essentiam & relationes, resulta-
ret ex illis compositio realis entitativa in perso-
na divina, ita etiam si distinguantur modaliter
ab essentia, resultabit ex illis compositio moda-
lis, quae summæ Dei simplicitati repugnat.

Respondet Durandus, negando sequelam
Majoris. Quia (inquit) ex modo & re modifica-
ta non resultat compositio realis: omnis enim
realis compositio est per hoc quod unum alteri
inhaereat, vel illud informet; modus autem non
inhaeret rei cuius est modus, nec illum informat:
unde si humanitas Christi dimitteretur à Ver-
bo, haberet alium modum essendi, non tamen
haberet aliam compositionem.

Sed contra primò: Compositio nihil est aliud
quam distinctio unio: Ergo si modus à re cuius
est modus realiter distinguatur, & ex illis u-
nitatis unum tertium resultet, voluntariè asseri-
tur non resultare compositum.

Secundò: Ex hac responsione sequitur, An-
gelum esse omnino simplicem in linea substan-
tia: Consequens est contra communem Theo-
logorum consensum: Ergo &c. Probatur seque-
la: Angelus enim, juxta hanc solutionem, non est
compositus ex natura & subsistentia, & aliàs est
expers compositionis ex materia & forma: Er-
go erit simplex omnino in linea substantiae.

Tertio rejicitur hæc solutio: Christus est Per-
sona composita ex subsistentia Verbi, & humana
natura, ut docet D. Thomas 3. p. quest. 2. art. 4.
quem communiter sequuntur Theologi, &
consentit ipse Durandus in 3. dist. 2. quest. 3. &
tamen nec natura humana inhaeret subsistentiae
Verbi, nec subsistentia inhaeret naturae huma-
nae; cum ex utroque imperfectio maxima in
Verbo inferatur, scilicet Verbi mutatio:
Ergo quod personalitas divina sit modus
naturae non inhaerens, non impedit quin

Z. 2. ex na-

Libri

Dist.
3.
art. 2.

ex natura & personalitate resulteret realis compositio, si semel alleratur realiter modaliter inter se distingui. Ad casum autem à Durando adductum, dicendum est, quod si humanitas à Verbo dimitteretur, componeret personam humanam, cum tamen antea non componeret personam creatam.

20 Probatur secundò conclusio: Nam ut supra arguebamus contra Gilbertum, in Concilio Lateranensi, in capite *damnamus* de summa Trinitate & fide catholica, definitum fuit contra Abbatem Joachum, in Deo non esse quaternitatem rerum: Sed si relationes realiter modaliter ab essentia differrent, esset in Deo rerum quaternitas, scilicet tres relationes, & divina essentia; unde Patres Concilii non aliam assignant rationem, cur in Divinis non sit quaternitas rerum, nisi quia personæ identificatur cum divina essentia, dicunt enim: *Quædam summa res est Pater, Filius, Spiritus Sanctus, non quaternitas, quia qualibet trium Personarum est illa res*: Ergo &c.

21 Respondet Durandus, ibi non damnari quamlibet quaternitatem, cum omnes Catholici admittant quaternitatem relationum in Deo, sed solum quaternitatem personarum, quam Abbas Joachum ponebat in Deo, & imponebat Magistro Sententiarum: vel ad summum proferri quaternitatem rerum, aut entitatum; & totum hoc salvari, admittà distinctione modalis personalitatis à natura divina: quia relationes divinæ non constituunt quatuor personas, sed tantum tres, & cum sint modi quidam incompleti, nec plures res, nec plures entitates dici possunt.

22 Ceterum quod primò in hac definitione asseritur: scilicet in hac definitione Concilii Lateranensis damnari tantum quaternitatem personarum, nullatenus sustineri potest. Tum quia constat, Abbatem Joachum hanc non imposuisse Magistro. Tum etiam, quia ex hoc sequitur, quod posset, salva fide hujus definitionis, defendi quaternitas entitativa rerum; cum modo illa entitas à Personis distincta, persona non esset: Consequens est contra omnes Theologos, & expressè pugnat cum causali Concilii dicentis: *Quædam summa res est Pater, Filius, & Spir. S. non quaternitas; quia qualibet trium Personarum est illa res, videlicet Substantia, Essentia, seu Natura Divina*: Ergo &c.

23 Contra id verò quod secundo loco dicitur: nempe relationes divinas non esse res aut entitates, sed tantum modos incompletos, multipliciter arguitur. In primis enim esse modum incompletum, & non entitatem & rem, est maxima imperfectio, & importat dependentiam quandam à re quam modificat: Ergo non debet attribui Deo; & in hoc Durandus pejus videtur errasse, quam Gilbertus.

24 Secundò: Vel modus ille est creatus, vel increatus: Si creatus, non potest naturam divinam afficere & modificare, esset enim magna imperfectio modificari & informari aliquo creato. Si est increatus, est actus purus: Ergo summa entitas: Ergo non est modus, qui est infima entitas, & minor accidere, sed est substantia, quæ est nobilior.

25 Tertiò: Si divinas relationes sint modi, & non res, aut entitates, sequitur in Deo non esse Trinitatem rerum, seu entitatum, sed tantum modorum, & tres divinas personas modaliter tantum inter se distingui: Consequens est contra fidem: Ergo solutio data non consonat fidei. Sequela Majoris, quantum ad primam partem, manifesta

videtur: Nam in Deo tres sunt tantum relationes personales: Ergo si illæ non sint res & entitates, sed tantum modi quidam incompleti, asserentes divinam essentiam, sequitur in Deo non esse Trinitatem rerum, seu entitatum, sed tantum modorum. Probatur verò quantum ad secundam, personalitates ad invicem, cum distinctio personarum ex personalitatum distinctione peritur: Ergo si divinas personalitates modaliter solum inter se differant, sequitur divinas personas modaliter solum & non realiter inter se differre.

Denique, Esto quod divina personalitas modus sit, verè tamen à parte rei existit. Ergo vel essentia divina, vel existentia creatæ, inter quas non datur medium? Secundum est hæreticum: Ergo primum est dicendum. Ac non potest existere existentia divina realiter à se distincta, alias non esset actus purus, sed in potentia ad illam: Ergo existentia divina èi realiter identificata; & consequenter essentia divina, quæ à sua existentia est indistincta, debet cum relationibus realiter identificari.

Argumenta Durandi eadem ferè sunt ac fundamenta Scoti: unde §. 4. diluuntur.

§. III.

Impugnatur sententia Scoti.

C Dico secundò: Inter relationes & essentiam divinam non est distinctio realis formalis, sive ex natura rei, ante intellectus operationem.

Probatur primò: Quæ sunt omnino idem, non distinguuntur actu ante intellectus operationem; cum omnimoda identitas omnem realem actualem distinctionem excludat: At relationes & essentia divina sunt idem omnino, ut constat ex Concilio Lateranensi sub Innocentio III, cap. *damnamus* de summa Trinitate ubi sic habetur: *Licet igitur alius sit Pater, alius Filius, alius Spir. S. non tamen aliud, sed id quod est Pater, est Filius, & Spiritus Sanctus: IDEM OMNINO*. Et Augustinus libro 7. de Trinitate, cap. 6. ubi ait: *Non aliud est Deo esse, aliud Personam esse, sed IDEM OMNINO*: Ergo nullà distinctione actuali ante operationem intellectus gaudere possunt.

Probatur secundò: Quæ distinguuntur actu ante operationem intellectus, non differunt solà ratione: At relationes solà ratione ab essentia differunt: Ergo non distinguuntur formaliter, vel ex natura rei, ante operationem intellectus. Major patet, Minor probatur ex Concilio Florentino sess. 8. in qua Joannes Latinus Theologus dixit: *Divina Substantia & Persona, re quidem sunt idem, secundum autem modum intellectus nostre differunt*. Quod statim Marcus, Græcus

Theologus concessit, & confirmavit Andreas, dicens sess. 19. *In communi, tum Græcorum, tum Latinorum Doctorum Theologia, multum differre simpliciter proferre divinam substantiam, vel Patris substantiam (hoc est substantiam, ut ibi statim explicat) haudquaquam tamen èo proferre substantiam, ut re differant, quando quidem solà ratione ac intelligentià differre creduntur*. Ubi ne quis dicere, differre solà ratione, idem significare, ac differre ratione formalitè à parte rei, ut Scoti Discipuli respondent: consulto additum est, *ut intelligenti, vel secundum modum intellectus nostre: ut intelligeremus solam distinctionem rationis, quæ inter intellectum, esse inter divinam essentiam, & personas seu relationes*.